

УДК 796

Сілко Г. Г.

Київський національний
університет культури і мистецтва

НАЦІОНАЛЬНА СИМВОЛІКА ЯК ЧАСТИНА ВІЗУАЛЬНОЇ ПРЕЗЕНТАЦІЇ КРАЇН ПІД ЧАС СПОРТИВНИХ МЕГАЗАХОДІВ

Сілко Г.Г. Національна символіка як частина візуальної презентації країн під час спортивних мегазаходів. В даній статті розглянуто принципи презентації країн під час спортивних мегазаходів, а саме: використання національних символів при створенні візуальної презентації на прикладі плакатів до Олімпійських ігор. Проаналізовано 52 Олімпійські плакати, починаючи з 1896 року та закінчуючи останніми іграми 2012 року. Виявлено, що для плакатів першої половини ХХ століття характерним є використання національної символіки та колористики держави. Принципи національної ідентифікації у плакатах другої половини ХХ – початку ХХІ століття відбуваються через використання символічних, культурних, природних символів.

Ключові слова: плакат, національні символи, Олімпійські ігри, спортивні мегазаходи

Силко А.Г. Использование национальной символики при создании визуальной презентации стран во время проведения спортивных мероприятий. В данной статье рассмотрена презентация стран во время спортивных мега-событий, а именно, использование национальной символики при создании презентации на примере Мировых Олимпийских игр. Проанализировано 52 Олимпийских плаката, начиная с 1896 года и заканчивая последними играми 2012 года. Определено, что для плакатов первой половины ХХ характерно использование национальной символики и колористики страны. Принципы национальной идентификации в плакатах второй половины ХХ – начала ХХІ веков происходят через использование символических, культурных, природных символов.

Ключевые слова: плакат, национальные символы, Олимпийские игры, спортивные мероприятия.

Silko A.G. Using of national symbols during the creation of visual presentation of the states. Presentation of the countries during mega sport events and use of the national symbols in creation of visual presentation, on example of the World Olympic Games were discovered. The 52 Olympic posters, started from 1896 till 2012,

were analyzed in the article. In the article were defined that national symbols and colors of the country were common in use for the posters of the first half of 20th century. National identity in the posters of the sec. half of 20th – beg. of the 21st centuries originates through the use of symbolical, cultural, natural symbols.

Key words: poster, national symbols, Olympic Games, mega sport events

Постановка проблеми. Спортивні заходи сьогодні є престижною, прибутковою та розвинутою індустрією, що залучає та об'єднує найкращих спортсменів, інвесторів, спонсорів, відвідувачів та туристів. Спорт, як унікальний та специфічний вид діяльності, поєднує в собі високий соціальний статус, має великий гуманістичний потенціал (поширюючи ідеї про мир, мотивуючи людину до досягнення високих цілей, розвиваючи та вдосконалюючи тіло і розум, найкращі людські сподівання на перемогу), здатність до реалізації низки соціально-культурних функцій, включаючи, участь у формуванні іміджу країни як на внутрішньому, так і на зовнішньому рівні.

Спорт та, особливо, спортивні мегазаходи набули статусу успішної, розвинутої та популярної індустрії, починаючи з ХІХ століття, а саме: з організації перших Олімпійських ігор у Греції у 1896 році. Організація та проведення таких заходів є надзвичайно престижним та прибутковим проектом також і у ХХІ столітті. Спортивні мегазаходи, такі як Олімпійські Ігри та Світовий чемпіонат з футболу (УЄФА), сьогодні є не лише спортивним змаганням, а й грандіозним видовищем, що транслюється майже у 200 країнах світу. Під час проведення ігор увага світу концентрується на країні, що їх приймає. Кожна держава намагається продемонструвати найкращу презентацію, рівень підготовки, досягнення спортсменів, рівень культури, політичну та економічну стабільність.

Спорт та спортивні змагання сьогодні об'єднують мистецтво (церемонії відкриття та закриття ігор) та спорт, культуру та освіту, комерцію та туризм, налагоджують міжнародні дипломатичні відносини. Відповідно до провідного дослідника у даній сфері Мауріса Роше «спортивні мегазаходи» – це «величезна культурна (включаючи комерційну та спортивну складові) подія, яка має вражаючий характер, широку популярність та міжнародне визнання» [10, с.1]. Спортивні події – це також чудовий спосіб для презентації країни на міжнародному рівні.

Презентація країни під час спортивних мегамагань є відповідальною та клопіткою справою, що здатна підвищити рівень держави на міжнародному рівні через розвиток та будівництво спортивних, культурних, освітніх споруд, доріг, аеропортів, організації виставок тощо. Важливою є і загальна візуальна презентація із використанням національної символіки, наприклад: плакати, купони, талони, квитки та бігборди.

На сьогоднішній день існує велика кількість наукових праць як вітчизняних, так і зарубіжних фахівців, що присвячені питанню спортивних мегазаходів, а саме: Олімпійським іграм. Серед таких дослідни-

Надійшла до редакції 10.10.2013

ків слід відмітити: Е. Курциус [7], А. Гутман [2], Дж. Дурант [3], Б. Хавін [13], А. Індхам [4], В. Столбов [11], П. Соболев, Н. Калінін, А. Романов, Б. Хілл, які досліджували загальні питання, пов'язані з Олімпійським рухом та історією Олімпійських ігор; роботи М. Роше [10], С. Холла, присвячені питанням сучасності та Олімпійському руху; А. Клаузен [5], Р. Пьюік [9] досліджують ігри як публічне видовище, церемонію; роботи М. Тіммерс [12], П. Мегг [8] присвячені Олімпійським плакатам та історії їх створення; роботи К. Алексеева [1], Л. Лубишевої [6], І. Кисельова, П. Віноградової стосуються формування спортивного іміджу країни; символіка ігор досліджено у роботах М. Сегала, В. Штейнбаха, О. Беркока [5], А. Клаузена [5], Р. Пьюіка [9], Р. Томсона та інших; багато робіт присвячено впливу та наслідкам ігор для приймаючої країни (міста); економічній, маркетинговій та глобальній складовій феномену Олімпійських ігор та багато інших.

Мета статті полягає в виявленні принципів візуальної презентації країн під час спортивних мегазаходів із застосуванням національної символіки, на прикладі плакатів до Олімпійських ігор. Особливої уваги надано Олімпійським плакатам до Зимових та Літніх ігор (52 плакати) з 1912 року по 2012 рік.

Результати дослідження. Національна символіка – це встановлені Конституцією або спеціальними законами особливі розпізнавальні знаки конкретної держави, які відображають її суверенітет, незалежність, а, в деяких випадках, сповнені певного історичного, ідеологічного та пропагандистського змісту. Така символіка включає в себе три найголовніші атрибути – прапор, герб та гімн. Ці символи представляють державу та спортсменів під час спортивних мегазаходів. Саме гімн та прапор супроводжують атлетів на п'єдесталі переможців, під час церемоній відкриття та закриття ігор, слугують частиною візуальної презентації, дизайну уніформи атлетів, медалей тощо.

Візуальна презентація країн під час спортивних мегазаходів має велике значення при створенні загального уявлення країни та ігор. Олімпійський плакат є вагомим частиною загальної візуальної презентації ігор. Плакат рефлектує саму ідею ігор, стимулює зацікавленість, інформує, надихає та представляє країну світу. Олімпійський плакат відображає стан та тенденції у графічному дизайні політичних настроїв та смаків народу.

Для виявлення елементів національної ідентичності (прапору, гербу) було проаналізовано 52 офіційні Олімпійські плакати та вибрано ті, що містять елементи національної символіки [12]. Дані плакати було організовано у таблицю для більш наглядної презентації та продемонстровано наявність колористичного співвідношення плакату та прапору країни (табл. 1).

Вагомим є внесок плакату при підготовці та проведенні Олімпійських ігор, бо він є частиною загальної візуальної презентації грандіозної події у світі спорту. Олімпійський плакат почали використовувати як засіб візуалізації події, починаючи з перших ігор у 1896 році XIX ст. Перший офіційний плакат з'явився лише у 1912 році для Олімпійських ігор у Стокгольмі

(Швеція) [12]. Плакат, розроблений шведським дизайнером Уле Хйорцбергом, містить на першому плані спортсмена з прапором Швеції та прапорами країн-учасниць. Це – так званий «парад націй». Композиція плакату концентрує увагу на оголеному тілі атлета, як символу довершеності та фізичної краси, а також на національній символіці, що є символом влади та пропаганди націоналізму. Як фон у композиції плакату виступає національний прапор, що слугує засобом презентації держави під час ігор та є символом влади. Така тенденція до зображення національної атрибутики у плакатах мала місце до другої половини XX століття.

При аналізі візуального матеріалу виявлено, що використання національної символіки у вигляді герба складає 4%; прапор було застосовано у 96% із загальної кількості Олімпійських плакатів.

Для підкреслення національної ідентичності в плакатах широко використовується як прапор, герб, так і національні кольори. Наприклад, у плакаті до Літніх ігор у Бельгії (1920) та Австралії (1956) використано прапор та герб, що підсилює ідеологічний зміст повідомлення. Плакати більш пізніх років почали застосовувати трансформовані зображення, що містили характерну національну колористику країни. Наприклад, плакати до Літніх ігор у Фінляндії (1952), Австралії (1956) та Австралії (2000) містять кольори національного прапору; у плакатах до ігор у США 1984 та 2002 років використано характерні стилізовані смужки, подібні до американського прапору.

Плакати до XVIII Літніх Олімпійських ігор та до XI Зимових Олімпійських ігор у Японії містять символи «країни-сонця, що сходить», а саме: червоне коло на білому фоні, що є також і символікою прапору. Таким чином, плакати поєднали національний прапор, символічне представлення країни та національну колористику. Японія використала національну символіку та кольори для пропаганди комунізму через засоби візуальної презентації Олімпійських ігор 1964 та 1972 років. Такий досвід не підтримується капталістичними країнами, починаючи з 50-х років XX століття.

Як видно із таблиці, прапор та герб як частина національної символіки використовуються досить часто у Олімпійських плакатах для підкреслення унікальності, пропаганди національної ідеології та політичного режиму, як це видно на плакатах до Олімпійських ігор у Франції, Японії, СРСР, Швейцарії тощо. Національна ідентичність в олімпійському плакаті підкреслюється використанням прапору, гербу та національної колористики країни. Герб, як символ нації, представлено на двох плакатах до Літніх ігор у Антверпені, Бельгія, 1920р. та до Літніх Олімпійських ігор у Мельбурні, Австралія, 1956 р.

Національні символи та колористика мають велике значення для держави та її мешканців. Вони слугують символами влади, незалежності, підкреслюють положення, рівень національної свідомості, гордості, пошани, популярності країни та представляють її світу. Починаючи із 50-х років XX століття, в Олімпійському плакаті використовують більш символічні

Таблиця 1

Плакати до Олімпійських ігор, що містять елементи національної символіки

Рік	Плакат		Місто	Країна	Колористика	Національна символіка країни
1	2	3	4	5	6	7
1912		V Літні Олімпійські ігри	Сток-гольм	Швеція	Синій колір фону із жовтим хрестом	
1920		VII Літні Олімпійські ігри	Ант-верпен	Бельгія	Чорно-біло-червоні кольори	
1924		VIII Літні Олімпійські ігри	Париж	Франція	Синьо-біло-червоні кольори	
1924		I Зимові Олімпійські ігри	Шамані	Франція	Синьо-біло-червоні кольори	
1928		II Зимові Олімпійські Ігри	Санкт-Моріц	Швейцарія	Червоний колір фону із білим хрестом	

Продовження таблиці 1

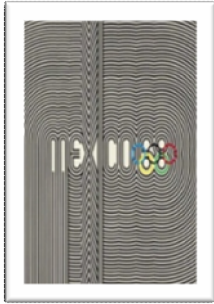

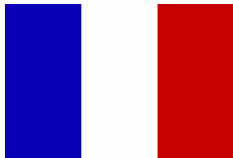

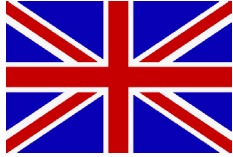
1	2	3	4	5	6	7
1952		XV Літні Олімпійські ігри	Гельсінкі	Фінляндія	Синій хрест на білому фоні	
1952		VI Зимові Олімпійські Ігри	Осло	Норвегія	Червоний колір фону із синьо-білим хрестом	
1956		XVI Літні Олімпійські ігри	Мельбурн	Австралія	Білі зірки на синьому фоні та флаг Великобританії	
1964		XVIII Літні Олімпійські ігри	Токіо	Японія	Червоне коло на білому фоні	
1972		XI Зимові Олімпійські Ігри	Саппоро	Японія	Червоне коло на білому фоні	

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7
1976		ХІІ Зимові Олімпійські ігри	Інсбрук	Австрія	Червоно-біло-червоні смужки	
1980		ХХІІ Літні Олімпійські ігри	Москва	СРСР	Червоний із жовтою символікою	
1984		ХХІІІ Літні Олімпійські ігри	Лос-Анджелес	США	Білі зірки на синьому фоні та чергування біло-червоних смужок	
2000		ХХVІІ Літні Олімпійські ігри	Сідней	Австралія	Білі зірки на синьому фоні та флаг Великобританії	
2002		ХІХ Зимові Олімпійські ігри	Солт-Лейк-Сіті	США	Білі зірки на синьому фоні та чергування біло-червоних смужок	

Таблиця 2

Плакати до Олімпійських ігор поч. XX – XXI ст.

Рік	Плакат		Місто	Країна	Колористика	Національна символіка країни
1968		XIX Літні Олімпійські ігри	Мехіко	Мексика	Зелено-біло-червоні смужки	
1968		X Зимові Олімпійські ігри	Гренобль	Франція	Синьо-біло-червоні кольори	
1994		XVII Зимові Олімпійські ігри	Ліллехаммер	Норвегія	Червоний колір фону із синьо-білим хрестом	
2010		XXI Зимові Олімпійські ігри	Ванкувер	Канада	Червоний клиновий лист на білому фоні із червоними смужками	
2012		XXX Літні Олімпійські ігри	Лондон	Англія	На синьому фоні біло-червоний хрест	

елементи, такі як: природні кольори, елементи флори та фауни, сучасні графічні зображення тощо (табл.2).

Проведений аналіз Олімпійських плакатів останніх років показав, що використання елементів національної символіки на Олімпійських плакатах стають більш спрощеними, а, іноді, і зовсім не використовуються (табл.2). Національна складова ігор у просторі плакату підкреслюється використанням стилізованих, спрощених зображень відомих будівель, кольорів, елементів флори і фауни, природних ландшафтів тощо. Наприклад, для плакатів до XIX Літніх Олімпійських ігор 1968 року у Мексиці було використано елементи культури Майя. У плакатах до XVII Зимових ігор у Норвегії було використано колір, характерний для ґрунту багатьох регіонів країни та наскальні зображення, що є характерними для Норвегії.

В плакатах другої половини XX століття почали використовувати культурні, традиційні елементи, притаманні для країни, міста та регіону, де відбуваються Олімпійські ігри. Використання у плакаті національних кольорів, традиційних, культурних, історичних елементів залишається притаманним для сучасної презентації ігор та країни.

Висновки. Для плакатів першої половини XX століття характерним було використання національної символіки для пропаганди національного, регіонального, політичного, історичного положення. В плакатах цього періоду використовувались елементи національної ідентичності, такі як: герб та прапор. Національні символи та кольори були певним механізмом та впливом на національну свідомість, поширенням інформації та ствердженням країни на міжнародному рівні. Проте, починаючи із другої половини XX століття, ситуація змінилась. В плакатах почали використовувати більш символічні, стилізовані образи. Стилiстика плакату останніх років змінилась суттєво – трансформувалися образи та засоби представлення країни. Від зображення прапорів та гербів, використання національних кольорів до спрощеної графічної презентації, як це відтворено у плакатах до XXX Літніх ігор у Англії.

Плакат XXI століття поєднує нові ідеї, технології, образи та кольори. Головна увага приділяється поширенню ідеї олімпізму, розвитку науки, спорту, питанням екології та поширенню миру. Плакат, як показник смаків та тенденцій сучасного світу, створює у власному просторі динамічні, абстрактні, символічні, графічні, зрозумілі та звичні для сучасної людини образи.

Література:

1. Алексеев К.А. Спортивная составляющая имиджа страны./ К.А. Алексеев/ Опубликовано в: Имидж государства/ региона: современные подходы : новые идеи в теории и практике коммуникации: сб. науч. трудов. Вып. 3 /отв. ред. Д.П. Гавра. – СПб.: Роза мира, 2009. – 264 с.
2. Guttman, Allen. The Olympics: A History of the Modern Games / Allen Guttman. – [2nd ed.]- Chicago: University of Illinois Press, 2002. – 215p.
3. Durant, John. Highlights of the Olympics: From Ancient Times to the Present / John Durant. – [5th ed.]. – New York: Hastings House Publishers, 1973. – 240p.
4. Ingham A.G. Sport in social development: traditions, transitions, and transformations / Alan G. Ingham, John W. Loy. – Printed in the USA. – 1993. – 273 p.
5. Klausen A.M. Olympic Games as performance and public event: the case of the XVII. Winter Olympic Games in Norway / A.M. Klausen. – New York : Berghahn Books, 1999. – 223p.
6. Лубышева Л.И. Социальная роль спорта в развитии общества и социализации личности /И.Л. Лубышева // Теория и практика физической культуры.- 2001.- № 4. – С. 11.
7. Курциус, Э. «Алтари Олимпии» (Curtius E., Die Altare von Olympia. / Э.Курциус – В., 1882
8. P. B. Meggs, A. W. Purvis. Meggs' history of graphic design / P. B. Meggs, A. W. Purvis. – [5th ed.]. – N.Y. : John Wiley & Sons, 2012. – 603p.
9. Puijk, Roel. Global spotlights on Lillehammer: how the world viewed Norway during the 1994 Winter Olympics./ Roel Puijk. – London: J. Libbey Media, Faculty of Humanities, University of Luton, 1997. – 285с.
10. Roche M. Mega-events and modernity: Olympics and expos in the growth of global culture / Maurice Roche. – London: Taylor & Francis e-Library, 2002. – 304p.
11. Столбов В.В. История физической культуры и спорта: Учебник / В.В.Столбов, Л.А.Финогенова, Н.Ю.Мельникова – М.: ФиС, 2000.- 423с.
12. Timmers M. Acentury of Olympic posters / M. Timmers. – London : V&A Publishing, 2008. – 144 p.
13. Хавін Б. История олимпийских игр. Медали, значки, плакаты / Б. Хавін, В.Штейнбах, А. Трескін. – Издательство: Терра-Спорт, Олимпия Пресс, 1979. – 607с.
14. Henry, Bill. An Approved History of the Olympic Games / Bill Henry. – New York: G. P. Putnam's Sons, 1983. – 502с.